

Protocol 'Omgaan met elkaar'

Inleiding

Voor een evenwichtige ontwikkeling van uw kind zijn rust, regelmaat en duidelijkheid erg belangrijk. Dit geldt niet alleen voor thuis, maar ook voor de school- en buurtsituatie.

De laatste jaren komen deze voorwaarden steeds meer onder druk te staan door de individualisering binnen de maatschappij. Veel nadruk ligt op kennis (rekenen, taal, lezen) en minder op de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Onderwijs en maatschappij zijn met elkaar verbonden, als de één verandert, gaat de ander mee.

Ouders en leerkrachten doen er goed aan om voldoende aandacht te besteden aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Uit onderzoek blijkt dat rust, stabiliteit en zelfvertrouwen factoren zijn bij het gelukkig zijn in relaties, het met succes afronden van studies en het slagen in een carrière. De school is een belangrijke ontmoetingsplaats voor kinderen en ouders en we vinden het belangrijk dat iedereen zich prettig voelt.

Om goed met elkaar om te kunnen gaan, is het van belang om duidelijkheid te verschaffen over wat we van elkaar verwachten.

De betrokken geledingen binnen de basisschool zijn:

- ✓ De ouders, die aan de leerkrachten hun kinderen toevertrouwen
- ✓ De kinderen, die binnen een groep zoveel mogelijk willen te leren
- ✓ De leerkrachten, die met het vertrouwen van ouders en kinderen de groep optimaal willen leiden

Om een veilig pedagogisch klimaat op CBS It Fundamint te creëren zijn de volgende bouwstenen nodig

- ✓ Het zorgen voor vertrouwen en veiligheid in de klas
- ✓ Het versterken van de sociale vaardigheden bij leerlingen
- ✓ Beheersing van verschillende oplossingsstrategieën bij pesten en andere conflicten
- ✓ Bewustwording van diversiteit bij leerlingen
- ✓ De kinderen leren om verantwoordelijkheid te nemen
- ✓ Het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie
- ✓ Een open communicatie
- ✓ Het aanleren van goede omgangsvormen

Om met deze bouwstenen te bouwen op onze school gebruiken we:

1. *Onze methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling "de Kanjertraining".*

De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de klas goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief). Met de Kanjertraining leren kinderen, leerkrachten en ouders zich op een positieve manier te handhaven in het omgaan met elkaar.

2. *De bijbelverhalen en de gesprekken die we daarover op school voeren.*

We zijn een christelijke school en dat willen we ook graag uitstralen in de omgang met elkaar. We gaan hierover regelmatig met elkaar in gesprek en willen het goede voorbeeld geven.

3. *Doordat onze school een maatschappij in het klein is, maken we van alles met elkaar mee.*

De basis van bij deze manier van werken is het vertrouwen dat we hebben in de pedagogische kwaliteiten van onze medewerkers. Met elkaar zijn we in staat om een veilig pedagogisch klimaat te creëren en te handhaven. Op momenten dat het veilige pedagogische klimaat onder spanning komt te staan, vinden we met elkaar een oplossing. We nemen geen genoegen met minder dan een veilig pedagogisch klimaat op onze school.

Problemen die zich kunnen voordoen

Een ruzie, een misverstand, een kleine misrekening, een vergissing, een plagerijtje, ze komen met regelmaat voor op elke school, dus ook op CBS It Fundamint. Toch doen we er alles aan om dit zoveel mogelijk te voorkomen, maar dit lukt niet altijd. In veel gevallen kunnen de kinderen zelf het probleem oplossen. In andere gevallen is de begeleiding van de leerkracht nodig. Met een gesprekje of een waarschuwing worden in het algemeen de meeste problemen snel opgelost.

Het kan echter voorkomen dat grensoverschrijdend gedrag hardnekkiger of ernstiger is. Dan is meer gerichte aandacht noodzakelijk. Het is daarom gewenst, dat het voor alle partijen inzichtelijk is wat onder grensoverschrijdend gedrag wordt verstaan en welke stappen worden genomen om tot gedragsverbetering te komen. In ieder geval wordt er excuus gemaakt door de betreffende leerling.

In het algemeen zien wij het volgende gedrag als grensoverschrijdend:

- ✓ Fysiek geweld
- ✓ Brutaal gedrag
- ✓ Niet houden aan de groepsafspraken
- ✓ Weigeren de opdracht van de leerkracht op te volgen
- ✓ Moedwillig vernielen of stelen van spullen
- ✓ Pesten/uitschelden/discrimineren
- ✓ Incidenten buiten schooltijd die doorspelen op school
- ✓ Wangedrag tijdens bijvoorbeeld excursies
- ✓ Het zonder toestemming verlaten van het schoolterrein onder schooltijd
- ✓ Het onacceptabel gebruiken van digitale middelen
- ✓ Seksuele intimidatie

Naast de schoolregels maken alle groepen tijdens de gouden weken afspraken over hoe met elkaar om te gaan. Ook maakt de leerkracht met de groep afspraken over de consequenties bij grensoverschrijdend gedrag. De consequenties zijn in lijn met de pedagogische visie van onze school. De leerkracht bespreekt dit met de gehele groep. Wanneer kinderen zich niet aan de schoolregels of aan deze afspraken houden, spreken wij dus over grensoverschrijdend gedrag. Vanuit het vakmanschap van de leerkracht wordt bepaald in welke mate er sprake is van grensoverschrijdend gedrag.

Fysiek geweld

Het is belangrijk dat ieder kind in school en op het schoolplein veilig kan spelen. Slaan, schoppen of vechten in school of tijdens de pauze is ontoelaatbaar. Consequentie: De leerkracht kiest een passende consequentie passend bij de pedagogische visie van de school. Indien deze correctie niet leidt tot verbetering, pakken we het stappenplan erbij en zal er in overleg met de ouders naar oplossingen worden gezocht.

Brutaal gedrag

Onder brutaal gedrag verstaan we: geen respect hebben voor iemand anders, onbeleefd, onbeschoft en onredelijk gedrag. We geven het kind de keuze om te stoppen met het grensoverschrijdende gedrag of anders de consequentie van het gedrag te ondergaan.

Niet houden aan de groepsafspraken en regels

De klas heeft groepsafspraken opgesteld. De school heeft zorgvuldig pleinregels en schoolregels vastgesteld. Van leerlingen wordt verwacht dat zij zich aan deze regels houden om een veilig klimaat te kunnen waarborgen. We geven het kind de keuze om te stoppen met het grensoverschrijdende gedrag of anders de consequentie van het gedrag te ondergaan.

Weigeren de opdracht van de leerkracht op te volgen

Het is niet acceptabel dat een kind herhaaldelijk weigert deel te nemen aan bepaalde lessen en/of weigert opdrachten uit te voeren. We geven het kind de keuze om te stoppen met het grensoverschrijdende gedrag of anders de consequentie van het gedrag te ondergaan. Natuurlijk gaan we eerst in gesprek met het kind over wat er aan de hand is en wat de oorzaak is van het gedrag.

Moedwillig vernielen of stelen van spullen

Het bewust stuk maken of stelen van eigendommen binnen school (schooleigendom, eigendommen van personeel of leerlingen) is onacceptabel. Consequentie: In geval van moedwillige vernielingen of stelen van eigendommen van andere kinderen dienen ouders de schadevergoeding onderling regelen. Bij moedwillige vernieling of stelen van schoolspullen dienen de ouders/verzorgers van de leerling de onkosten te vergoeden.

Pesten/uitschelden/discrimineren

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn: doodzwijgen, isoleren, insluiten in de klas, op de gang of het schoolplein, opwachten buiten school, slaan of schoppen, achterna rijden, altijd een bijnaam gebruiken, zogenaamd leuke opmerkingen maken, jennen, bezittingen afpakken, opmerkingen maken over kleding, obscene gebaren maken, iemand voortdurend ergens de schuld van geven, pesten vanwege kleur, geaardheid, handicap, lichamelijke kenmerken enz..

We geven het kind de keuze om te stoppen met het grensoverschrijdende gedrag of anders de consequentie van het gedrag te ondergaan. Consequentie: Voor het oplossen van het pestgedrag gebruiken wij het stappenplan zoals beschreven in hoofdstuk 3 'Het stappenplan'.

Incidenten buiten schooltijd

Soms kunnen incidenten die na schooltijd hebben plaats gevonden, doorspelen op school. In dat geval is het van belang dat de school hiervan op de hoogte is. Als er iets plaatsvindt na schooltijd buiten school dan is de verantwoordelijkheid voor de ouders/verzorgers. Het is wel van belang dat we hier van op de hoogte zijn, omdat problemen buiten onze school ook impact hebben op onze school en we ook dan met elkaar moeten samenwerken om zaken op te lossen.

Het zonder toestemming verlaten van het schoolterrein

Dit kan gevaarlijke situaties opleveren en is onacceptabel.

Consequentie: Indien zoiets is gebeurd, wordt meteen telefonisch contact opgenomen met de ouders. We verwachten het kind direct weer terug op school. Er wordt zo spoedig mogelijk een afspraak gemaakt met de ouders om duidelijke vervolgspraken te maken.

Onacceptabel gebruik van digitale middelen

Het is belangrijk dat de leerlingen zorgvuldig met digitale middelen zoals computers, het digibord etc. omgaan. Respectloos gedrag naar leerlingen via social media en het internet is onacceptabel. Mobiele telefoons, smartwatches etc. zijn in beginsel verboden op It Fundamint. Bij uitzondering, zoals een medische noodzaak, kan de directeur anders besluiten. Dit wordt vastgelegd in een contract en ondertekend door ouders en directie.

We geven het kind de keuze om te stoppen met het grensoverschrijdende gedrag of anders de consequentie van het gedrag te ondergaan.

Seksuele intimidatie

Opmerkingen die seksueel getint zijn, worden niet geaccepteerd. Storend gedrag in en bij de kleedkamers/wc en ongewenst contact tussen leerlingen wordt niet getolereerd.

We geven het kind de keuze om te stoppen met het grensoverschrijdende gedrag of anders de consequentie van het gedrag te ondergaan. Betreffende ouders worden hier altijd van op de hoogte gesteld.

Stappenplan bij grensoverschrijdend gedrag van een leerling

Elke dag worden alle kinderen positief door de leerkrachten benaderd. We belonen goed gedrag en werken hard om een positief en veilig pedagogisch klimaat te creëren.

De school geeft onder andere in dit document aan hoe zij omgaat met gedragsproblemen die een veilig klimaat in de weg staan. Ouders worden daar zo nodig zo snel mogelijk bij betrokken. We willen de lijntjes kort houden en zoeken bij aanhoudende gedragsproblemen dus snel contact met de ouders. Ook de kwaliteitscoördinator wordt direct betrokken bij gedragsproblemen. Omdat we twee maal per jaar via KANVAS van de Kanjertraining de sociale veiligheid van en bij kinderen monitoren, wordt het gedrag en veiligheid op school en in de klas ook op deze manier goed in de gaten gehouden en kan snel worden bijgestuurd op schoolniveau.

Dit plan heeft als kern zes stappen

Per stap wordt globaal aangegeven wat er aan de hand is en welke stappen de betrokkenen ondernemen om te komen tot een oplossing.

We hopen, dat met behulp van dit protocol, het voor kinderen, ouders en leerkrachten duidelijk wordt wat er van elkaar mag worden verwacht. Door een beter begrip voor elkaars positie zal het voor het kind gemakkelijker zijn om het gedrag te verbeteren.

Het moge duidelijk zijn dat het in ieders belang is om een mogelijke negatieve gedragspiraal zo vroeg mogelijk weer om te buigen naar gedrag waar weer respect voor elkaar uit spreekt.

Iedere melding van pestgedrag wordt serieus genomen en geverifieerd.

Op het moment dat een leerling, een ouder of een personeelslid melding maakt van grensoverschrijdend- en/of pestgedrag wordt dit onderzocht en worden zo nodig de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het ongewenste gedrag zo snel mogelijk te stoppen en een positieve gedragsverandering bij de leerling te bewerkstelligen.

Van stap 1 naar stap 6 gaat het van beginnend en herhaaldelijk licht grensoverschrijdend gedrag naar niet stoppend en/of ernstiger grensoverschrijdend gedrag.

Stap 1

De leerkracht gaat met betrokken leerling(en) in gesprek. De aanleiding tot het gesprek en de gemaakte afspraken worden vastgelegd in het leerlingvolgsysteem, Parnassys.

De leerkracht maakt een inschatting of ouders geïnformeerd moeten worden.

Indien er sprake is van een positieve gedragsverandering, eindigt het stappenplan. Zo niet, dan volgt stap 2.

Stap 2

Er is geen vooruitgang

Bij aanhoudend grensoverschrijdend gedrag vindt vanaf stap 2 overleg plaats met de kwaliteitsmedewerker en wordt het incidentenformulier samen met de leerling ingevuld (bijlage I).

De aanleiding tot het gesprek, de gemaakte afspraken en het incidentenformulier worden door de leerkracht vastgelegd in ParnasSys. Ouders worden geïnformeerd.

De leerkracht stelt het schoolteam op de hoogte van het incident, i.v.m. toezicht op het schoolplein.

Indien er sprake is van een positieve gedragsverandering, eindigt het stappenplan.

Zo niet, wordt stap 2 nog eenmaal opnieuw doorlopen. Bij twee incidentenformulieren binnen korte tijd, volgt automatisch stap 3.

Stap 3

Er is geen vooruitgang

Ouders worden door de leerkracht uitgenodigd voor een gesprek over het aanhoudende grensoverschrijdende gedrag van het kind. De kwaliteitsmedewerker zit ook bij dit gesprek.

Het kind kan eventueel later aansluiten bij het gesprek.

Het kind kan deelnemen aan het gesprek als leerkracht en ouders gezamenlijk in staat zijn het gedrag van het kind af te keuren. Indien dat niet lukt, volgt stap 4.

Het incidentenformulier wordt nadrukkelijk op inhoud besproken. Ouders, leerkracht en leerling bespreken welke acties nodig zijn om het grensoverschrijdende gedrag te stoppen.

Het dagjournaal wordt nu ingevoerd.

De gemaakte afspraken worden vastgelegd in ParnasSys.

De afgesproken acties worden uitgevoerd.

Er wordt gezamenlijk afgesproken wanneer er opnieuw contact is met de ouders. Indien gezamenlijk kan worden gesteld dat er sprake is van een positieve gedragsverandering, eindigt het stappenplan.

Zo niet, volgt stap 4.

Stap 4

Er is geen vooruitgang

Ouders worden door de directeur/kwaliteitsmedewerker voor een gesprek uitgenodigd. Leerkracht, kwaliteitsmedewerker en directeur zitten bij dit gesprek. Het leerlingdossier zal worden besproken waaruit blijkt dat een positieve gedragsverandering voor langere tijd is uitgebleven.

Het dagjournaal blijft in gebruik. In dit schrift worden dagelijks notities gemaakt door leerkracht en ouders. Tijdens schooldagen wordt dit gedaan door de verantwoordelijke leerkracht en ouders in de weekends door de ouders. Het kind neemt dit boek dagelijks mee naar school en naar huis.

Daarnaast wordt tijdens deze stap een externe deskundige ingeschakeld. Dit kan de schoolarts zijn, de schoolmaatschappelijk werker of een deskundige vanuit een extern bureau (Centraal Nederland bv.)

De deskundige doet een gericht klassenbezoek of een observatie en stelt daarna in samenspraak met ouders, leerkracht en kwaliteitsmedewerker een interventie voor.

Er wordt een handelingsplan (HP) gedrag gemaakt met daarin de gekozen interventies die tot benoemd gewenst gedrag moeten leiden.

Het HP en gespreksverslag worden vastgelegd in ParnasSys.

Rond de einddatum van het handelingsplan wordt een evaluatie gepland met minimaal de ouders, kwaliteitsmedewerker en leerkracht(en). Indien kan worden gesteld dat er sprake is van een positieve gedragsverandering, eindigt het stappenplan. Indien dit niet zo is, of dat ouders en school niet tot een overeenstemming kunnen komen van het HP gedrag, volgt stap 5.

Stap 5

Het gedrag is na stap 4 niet gestopt

Overeenkomstig het protocol "Schorsen en Verwijderen", legt de directeur een ordemaatregel op. Dit betreft eerst een schorsing van maximaal één week. Dit wordt ouders mondeling of telefonisch medegedeeld door de directeur. Ouders ontvangen het besluit ook op schrift.

Na de schorsing volgt een gesprek tussen ouders, directeur, kwaliteitsmedewerker en leerkrachten. Er wordt onderzocht of na de schorsing de leerling kan terugkeren naar school. Indien dit kan, wordt stap 4 opnieuw doorlopen. Indien dit niet kan na oordeel van de directeur, volgt stap 6.

Stap 6

Alle redelijke stappen binnen de mogelijkheden van de school zijn gezet.

Als er zich situaties voor gaan doen waarbij een voortdurend, storend, agressief gedrag van de leerling, de voortgang van het onderwijs verstoort, de leerling een onevenredig groot deel van de schoolorganisatie vergt, waarbij niet of nauwelijks doelen worden bereikt, dan vindt de volgende actie plaats:

De directeur stelt aan de directeur-bestuurder voor, de leerling van de school te verwijderen.

De directeur-bestuurder neemt hierover pas een besluit, nadat de school en ouders zijn gehoord.

Als met een leerling het stappenplan wordt gevolgd en er vindt toch weer een incident plaats nadat het een hele tijd goed is gegaan, moet door de school worden bekeken welke stap dan passend is.

(Het moge duidelijk zijn dat de Stap 5 en 6 alleen als uiterste stappen zullen worden gehanteerd. Alle oplossingen die deze stappen kunnen voorkomen hebben duidelijk onze voorkeur)

Grensoverschrijdend gedrag van een groep

De leerkracht ontleedt, al dan niet met de kwaliteitsmedewerker of een deskundige het groepsgedrag, zodat individueel grensoverschrijdend gedrag opgelost kan worden met behulp van het stappenplan. Indien hele groep bij bepaald gedrag betrokken is, volgt een groeps gesprek. Er kan gekozen worden voor een extra investering om met behulp van een externe deskundige in te steken op de groepsdynamiek omtrent sociale competenties.

De rol van ouders

It Fundamint streeft naar een veilige leer- en werkomgeving voor al het personeel, leerlingen en ouders.

Een goede communicatie tussen school en ouders is daarbij van groot belang.

Al het personeel, ouders en leerlingen dienen zich correct en respectvol tegenover elkaar te gedragen.

Wanneer ouders vragen hebben ten aanzien van het onderwijs van hun kind zijn zij altijd welkom bij de leerkracht. Mocht blijken dat de uitkomst van het overleg voor ouders onbevredigend is, dan kunnen zij zich melden bij de directie.

In beginsel mag ervan uit worden gegaan, dat het ontstaan van een probleem een incident is. Vanuit een positieve houding van betrokkenen, kunnen problemen worden opgelost. Van ouders wordt verwacht dat zij hun emoties onder controle kunnen houden. Net als bij personeel en bij leerlingen, wordt grensoverschrijdend gedrag van ouders niet getolereerd.

Aanleiding tot problemen

Er kunnen verschillende redenen zijn, waarom ouders ongewenst gedrag vertonen:

- ✓ Ouders kunnen het niet eens zijn met de wijze, waarop een leerkracht met hun kind omgaat
- ✓ De relatie, die op vertrouwen is gebaseerd tussen een leerkracht en ouders kan verstoord zijn
- ✓ Ouders kunnen het niet eens zijn met maatregelen die de school heeft genomen
- ✓ Ouders kunnen reageren op het gedrag van een ander kind t.o.v. hun eigen kind
- ✓ Ouders kunnen onderling van mening verschillen, of anderszins een verstoorde relatie hebben

We gaan respectvol met elkaar om, dus gedrag dat we dan niet van elkaar willen zien:

- ✓ Verbaal geweld
- ✓ Vloeken of schelden
- ✓ Bedreigen, zowel verbaal als fysiek
- ✓ Andere kinderen op een onjuiste en niet-pedagogisch-verantwoorde wijze aanspreken
- ✓ Negatieve boodschappen over leerkrachten, directie of andere betrokkenen van school bij het schoolhek of via social media (facebook, WhatsApp enz. enz.) verkondigen
- ✓ Discriminatie op huidskleur, ras, religie of afkomst
- ✓ Leerkrachten in het bijzijn van leerlingen of andere ouders kritisch benaderen of aanspreken

Wat als ouders toch grensoverschrijden gedrag vertonen

Bij grensoverschrijdend gedrag vindt een gesprek tussen school en ouders plaats. Dat zal in de meeste gevallen voor een acceptabele oplossing zorgen. Zo niet, dan zal wanneer wordt vastgesteld dat de grens van wat acceptabel is overschreden, de school besluiten om tijdens een officieel gesprek tussen

de directeur en de ouder(s) een waarschuwing te geven. Deze officiële waarschuwing wordt vervolgens zowel mondeling als schriftelijk medegedeeld.

Indien er sprake is van overschrijding van de wettelijke regels dan doet de school aangifte bij de politie.

Bij herhaling kan de directeur-bestuurder de volgende sancties opleggen:

- ✓ De ouder(s), voor een nader te bepalen tijdstip, de toegang tot de school en/of schoolplein ontzeggen
- ✓ De ouder(s) verzoeken een andere school voor hun kind te zoeken

De school draagt zorg voor een zorgvuldige registratie van hetgeen is voorgevallen.

Ten slotte

Het laatste wat wij als school willen voor ouders en kinderen, is het toepassen van het stappenplan. Toch vinden we het belangrijk om met elkaar goede afspraken te maken over hoe we met elkaar willen omgaan en met elkaar af te spreken wat er gebeurt als er grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt. Soms is het dus helaas wel nodig om het over grensoverschrijdend gedrag te hebben.

Het is belangrijk dat ouders, kinderen en leerkrachten zich realiseren dat het geven van complimenten om goed gedrag te stimuleren de beste manier is om een positief opvoedingsklimaat te scheppen. Essentieel daarin is het voorbeeld dat volwassenen kinderen geven.

Juist vanuit onze Christelijke identiteit vinden we het van wezenlijk belang voor iedereen dat de betrokken partijen elkaar kansen geven om gemaakte fouten te herstellen. Het verbeteren van gedrag gaat met vallen en opstaan. Als het is ingebed in duidelijke afspraken, zal grensoverschrijdend gedrag niet direct worden uitgesloten maar wel worden benoemd. Dit benoemen is de eerste bouwsteen om aan oplossingen te gaan werken.

Met elkaar gaan we voor een fijn klimaat op onze school waar iedereen zich veilig en prettig voelt!

Dagjournaal (bij Stap 3)

Dagjournaal	
Dag	Bijzonderheden
Maandag	
datum:	
Dinsdag	
datum:	
Woensdag	
datum:	
Donderdag	
datum:	
Vrijdag	
datum:	
Weekend	
datum:	

Opmerkingen ouders

Handtekening ouders

Aandachtspunten met betrekking tot afspraken over het “Dagjournaal “

- wanneer kan er overleg plaatsvinden over de gemaakte opmerkingen in het boek. (wekelijks of een andere termijn.) Welk tijdstip is geschikt?
Advies: Normaal overleg vindt een keer per maand plaats met beide partners.
- Bespreek mogelijke beloningen en sancties.
Wat doet de school en wat doen de ouders in de thuissituatie?
Bv. gebruik TV, gebruik computer, zakgeld, regelen uitstapjes etc.
Probeer dit consequent uit te voeren.
Leg deze afspraken vast.
- Ouders kunnen in het dagjournaal opmerkingen maken over de thuissituatie en kunnen aangeven hoe ze over de schoolweek denken. Leerkrachten geven aan hoe de dag is verlopen.

Het dagjournaal wordt in eerste instantie dagelijks meegenomen naar huis en weer meegenomen naar school.

Incidentenformulier

Datum:
Naam:
Groep:

Wat is er gebeurd?		
Waar gebeurde het?	Wie waren erbij?	
Wat heb je gedaan/gezegd?		
Hoe had je het kunnen voorkomen?		
Hoe los je dit probleem op?		
Wat heb je ervan geleerd?		
Opmerkingen van juf of meester:		
Handtekening leerling:	Handtekening leerkracht:	Handtekening ouder(s):